

ACQUIS SCHENGEN НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

ACQUIS SCHENGEN ON UKRAINE'S PATH TO EUROPEAN INTEGRATION

*Володимир Нікіфоренко¹, **Світлана Олійник²

*Національна академія управління (вул. Ушинського, 15, м. Київ, Україна, 03151)

**Консультативна місія Європейського Союзу в Україні (Володимирський узвіз, 4-В, м. Київ, Україна, 01001)

*Volodymyr Nikiforenko, **Svitlana Oliinyk

* National Academy of Management (15, Ushynskogo, Kyiv, Ukraine, 03153)

** European Union Advisory Mission Ukraine (4-V, Volodymyrskyi Uzviz, Kyiv, Ukraine, 01001)

Отримано: 30.12.2025. Затверджено: 02.02.2026. Опубліковано: 28.02.2026

АНОТАЦІЯ

У статті окреслюється стратегічне бачення, основні принципи, цілі, інституційні механізми та орієнтовну напрям Шенгенського плану дій України на її шляху набуття повноправного членства в Європейському Союзі. Визначено, що імплементація в Україні системи шенгенського управління потребує залучення представників профільних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та експертного середовища. Для визначення стратегічного бачення, основних принципів, цілей, інституційних механізмів має бути затверджена Рамкова основа Шенгенського плану дій для України. Встановлено, що доцільно організовувати роботу міжвідомчих експертних робочих груп за сферами регулювання *Acquis Schengen* (прикордонний контроль, візова політика, міграція та притулок, поліцейська співпраця, судове співробітництво, Шенгенська ін-

---

¹ доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України; orcid 0000-0003-4035-4431; e-mail: v.nikiforenko@nam.kyiv.ua

² кандидат юридичних наук, доцент; orcid 0000-0002-0393-2044; e-mail: svitlana.oliinyk@euam-ukraine.eu

формаційна система, захист персональних даних), з обов'язковим залученням експертів від інституцій Європейського Союзу.

Ключові слова: євроінтеграція; міжнародне право; право ЄС; інтегроване управління кордонами; Шенгенський простір; *Acquis Schengen*; перетинання державного кордону.

ABSTRACT

This article outlines the strategic vision, core principles, objectives, institutional mechanisms, and general direction of Ukraine's Schengen Action Plan on its path to full membership in the European Union. It is determined that the implementation of the Schengen management system in Ukraine requires the involvement of representatives from relevant ministries, other central executive bodies, and the expert community. To define the strategic vision, core principles, objectives, and institutional mechanisms, a Framework for the Schengen Action Plan for Ukraine must be approved. It has been established that it is advisable to organize the work of interagency expert working groups by areas of the Schengen *Acquis* (border control, visa policy, migration and asylum, police cooperation, judicial cooperation, the Schengen Information System, and personal data protection), with the mandatory involvement of experts from European Union institutions.

Key words: European integration; International law; EU law; Integrated border management; Schengen Area; *Acquis Schengen*; Crossing of state border.

I. ВСТУП

Перебіг подій, що пов'язані з Революцією гідності та протистояння військовій агресії з боку російської федерації яскраво підтвердили прагнення переважної більшості громадян України бути невід'ємною частиною європейської демократичної спільноти. Європейська ідентичність Українського народу, незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, її прагнення розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу знайшли своє відображення в преамбулі Конституції України.

Отримання Україною статусу кандидата для вступу до Європейського Союзу надало поштовх та зумовлює прискорення реформ. Однією з амбітних цілей України є впровадження європейських стандартів *Acquis Schengen*, що значно розширюють права та свободи громадян України під час їх перебування на території держав членів Європейського Союзу та Шенгенської зони, які за своїми територіальними кордонами не співпадають. Зокрема, частина заморських територій Королівства Іспанія не користуються нормами Шенгенської зони. Окремі скандинавські держави входять до Шенгенської зони але не є членами Європейського Союзу. Такі держави-члени Європейського

Союзу як Румунія та Республіка Болгарія проходили етап приєднання до Шенгенської зони з 2007 до початку 2025 року.

Актуальність впровадження *Acquis Schengen* обумовлена тим, що це крім додаткових пільг громадянам України під час їх закордонних подорожей також сприяє виконанню зобов'язань держави та прискоренню переговорів у сфері «Юстиція, свобода та безпека». Крім того, впровадження повноцінно діючої національної системи шенгенського управління є ключовою умовою щодо вступу України до Європейського Союзу.

Нормативну базу дослідження складає низка міжнародних нормативно-правових актів. Зокрема, Лісабонська угода, Кодекс шенгенських кордонів, Угода між Європейським Союзом та його державами-членами, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та ін.

Результати дослідження процесів європейської інтеграції України неодноразово висвітлювалися в роботах С. Дейнека, С. Бочарова, В. Бурдяк, Н. Комар, Я. Костюченка, М. Литвина, А. Махнюка, А. Моти, Н. Мушак, Н. Олійник та інших дослідників. Разом з тим питання стратегічного планування щодо впровадження *Acquis Schengen* залишаються недостатньо дослідженими. Задля скорочення часу щодо набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі та Шенгенській зоні потребується врахування досвіду євроінтеграції таких держав як Республіка Польща, Республіки Болгарія та Румунія.

Швидкість набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі залежить від повноти та якості імплементації в Україні саме питань забезпечення свободи, безпеки та правосуддя. Крім того, на момент вступу до Європейського Союзу держави-кандидати мають створити повноцінно діючу національну систему шенгенського управління відповідно до вимог Кодексу шенгенських кордонів. Це потребує опрацювання в Україні довгострокового документу стратегічного планування щодо створення повноцінної системи шенгенського управління.

II. МЕТА І МЕТОДОЛОГІЯ

Мета статті полягає у розробці рамкової основи для поступового впровадження в Україні *Acquis Schengen* на шляху набуття нею повноправного членства в Європейському Союзі. Підготовка цієї статті вимагала використання як загальнонаукових, так і спеціально-науко-

вих методів дослідження, що застосування яких дало змогу досягти поставленої мети. Одним з основних з таких методів стали логіко-семантичного, а також системно-структурний, що дозволили окреслити й проаналізувати особливості структурної побудови правових норм ЄС та України, звернути увагу на шляхи наближення вітчизняного законодавства у досліджуваній проблемі тощо.

III. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Шенгенський простір був створений задля впровадження сприятливих умов для функціонування ринку праці Європейського Союзу та запобігання незаконній міграції. *Acquis Schengen* являє собою комплекс правових норм до яких приєдналися певні європейські держави. Вони мають внутрішній (між державами — учасниками) та зовнішні (з третіми державами) вимір та включають: договори та угоди між державами Шенгенського простору; директиви, регламенти, рішення, декларації та резолюції Європейського Союзу; договори Європейського Союзу з третіми країнами з питань запобігання незаконній міграції; норми права щодо відкриття внутрішніх кордонів та встановлення візового режиму¹.

Формування *Acquis Schengen* розпочалося як міжурядова домовленість між Бельгією, Нідерландами, Люксембургом, Францією, Німеччиною (підписання угоди відбулось 14 червня 1985 року в м. Шенген, Люксембург). Згодом зазначені норми права стали невід'ємною частиною юридично обов'язкового права Європейського Союзу².

Крім інституційних змін державами-членами Європейського Союзу виокремлено наступні їх компетенції: виняткову (митний союз; впровадження правил конкуренції; монетарна політика; збереження морських біоресурсів; спільна торгівельна політика; укладання міжнародних договорів за певних умов); спільну (внутрішній ринок; соціальна політика; сільське господарство та риболовство; навколишнє середовище; захист споживачів; транспорт та транс-європейські мережі; енергетика; зона свободи, безпеки та правосуддя; наука, технологіч-

¹ Мушак Н. Б. (2014). Шенгенські *acquis* та Україна. *Віче*. № 22. С. 4. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4455/>

² Олійник Н. М. (2004). Шенгенська угода і розвиток шенгенського співробітництва в Європейському Союзі. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. № 3. С. 235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2004_3_41

ний розвиток, космос; гуманітарна допомога); підтримуючу (охорона здоров'я; промисловість; культура; туризм; освіта, спорт; соціальний захист; адміністративне співробітництво)¹.

Також, в Європейському Союзі суттєву увагу акцентовано на забезпечення свободи, безпеки та правосуддя. Зокрема, це стосується: прикордонного контролю, надання притулку та імміграції; судового співробітництва в цивільних та кримінальних справах; співпраці правоохоронних органів².

Не випадково одними з перших досягнень України на шляху впровадження європейських стандартів в охорону державного кордону були: створення трирівневої системи перевірки паспортних документів; удосконалення порядку перетину кордону, в тому числі з використанням електронних карток; використання в ході прикордонного контролю попередньої інформації про пасажирів і вантажів від авіаперевізників; поступове впровадження біометричного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України³.

Імплементация Україною європейської системи інтегрованого управління кордонами дозволило створити чотири взаємопов'язаних рівні взаємодії суб'єктів: міжнародний (з державами, які не мають спільного кордону з Україною); міждержавний (з державами, котрі межують з Україною); національний (між суб'єктами формування та реалізації прикордонної політики України; прикордонний (співробітництво правоохоронних органів, що безпосередньо виконують завдання охорони державного кордону, дотримання режиму кордону та прикордонного режиму)⁴.

Основою правового регулювання зазначеної сфери закладена система інтегрованого управління кордонами, що заснована на відповідних регламентах і директивах ЄС, що в цілому дало змогу створити та підтримувати в сфері прикордонного менеджменту України

¹ Пенькова К. (2020). Лісабонська угода (договір про реформування Європейського Союзу). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf>

² Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:ai0022&frontOfficeSuffix=%2F>

³ Lytvyn M. M. (2013). Integrated Border Management. Kyiv: Dorado-Print. 452 p.

⁴ Там само.

необхідний баланс між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують.

Зокрема важливим було прийняття Закону України «Про прикордонний контроль», обумовлене виконанням Україною зобов'язань з питань адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу та Кодексу Шенгенських кордонів (регламент Ради (ЄС) № 562/2006). Разом з тим для вступу України до Європейського Союзу залишається багато не вирішених завдань щодо забезпечення свободи, безпеки та правосуддя¹.

Процес лібералізації візового режиму для громадян України був розпочатий на саміті 2008 року в Парижі (Франція). Він передбачав впровадження європейських стандартів та забезпечення: безпеки документів (впровадження біометричних даних); боротьби з нелегальною міграцією; реадмісію осіб; громадського порядку та безпеки. У плані дій з лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, що був підписаний наприкінці 2010 року, додатково визначалась завдання забезпечення дотримання основоположних прав та свобод людини. Резолюцією 2014/2717(RSP) від 17.07.2014 Європейського Парламенту був відмічений прогрес України на шляху лібералізації візового режиму. Це сприяло підписанню Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом².

Європейський Парламент 06.04.2017 переважною більшістю голів євродепутатів (за — 521, проти — 75, утримались — 36) схвалив законодавчу пропозицію стосовно лібералізації Європейським Союзом візового режиму для громадян України. Її підписання відбулось 17.05.2017 у Страсбурзі. Вступила в дію 11.06.2017³. Разом з тим для вступу України до Європейського Союзу залишається багато оста-

¹ Мота А. Ф. (2017). Прикордонний контроль та його значення в протидії нелегальній міграції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* № 861. С. 305. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/law2017.861.304>

² Костюченко Я. М. (2019). Лібералізація візового режиму відповідно до вимог Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* № 38. С. 185. URL: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.38.43>

³ Представництво України при ЄС (2020). Безвізовий діалог Україна-ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/dialog-u-sferi-yusticiyi-svobodi-ta-bezpeki/pro-rozvitok-bezvizovogo-dialogu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>

точно не виконаних завдань щодо забезпечення свободи, безпеки та правосуддя.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом не має посилення на впровадження *Acquis Schengen*. Разом з тим на Україну (як кандидата на вступ до Європейського Союзу) поширюються зобов'язання щодо підготовки до охорони зовнішніх кордонів Європейського Союзу та розвитку оперативного співробітництва в сфері управління кордонами. Також, Україна має співпрацювати з країнами-членами Європейського Союзу в рамках Європейської політики сусідства (застосовується до Алжиру, Вірменії, Азербайджану, Білорусії, Єгипту, Грузії, Ізраїлю, Йорданії, Лівану, Лівії, Молдови, Марокко, Сирії, Тунісу), європейської ініціативи Східного партнерства (включає Азербайджан, білорусь, Вірменію, Грузію, Молдову)¹.

Як показують окремі дослідження, упровадження державами, які бажають лібералізації візового режиму не становить небезпеки для Європейського Союзу. Запорукою цього є налагодження дієвого контролю за виконанням зазначеними державами своїх зобов'язань, вжиття ними заходів з впровадження європейських стандартів, професіоналізації уряду та органів державної влади, дієвої боротьби з корупцією. За умовою успішності проведення реформ такі держави стануть надійними партнерами Європейського Союзу².

Для запровадження *Acquis Schengen* Республіка Польща розпочала процес імплементації зазначених норм права до вступу в Європейський Союз. Крім того, прийняла участь у програмах, що сприяли імплементації законодавства Європейського Союзу. Зокрема, успішно впроваджено «План заходів із запровадження правового доробку Шенгену у Польщі» (*Poland — Schengen Action Plan*), «Стратегію інтегрованого управління кордоном на 2003–2005 рр.», «Програму участі Республіки Польща у реалізації Шенгенської виконавчої конвенції» тощо. Водночас для їх реалізації з різноманітних європейських фон-

¹ Мушак Н. Б. (2017). Правові основи співпраці України з державами — учасницями Шенгенського простору. *Часопис Київського університету права*. № 2. С. 279. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkur_2017_2_65

² Комар Н. В. (2017). Процес візової лібералізації між Україною та країнами ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. Вип. 14. Ч. 1. С. 145. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_1_2017ua/30.pdf

дів було отримано майже 600 млн. євро. Виконання комплексу цих заходів дозволило підтвердити готовність держави до охорони зовнішніх кордонів Європейського Союзу, результатом чого стала поступова ліквідація контрольних служб на внутрішніх кордонах упродовж грудня 2007 р. — березня 2008 р.¹

Аналізуючи досвід приєднання Республіки Польща до Шенгенської зони, слід зазначити, що це мало як позитивні, так і негативні наслідки. Так, до позитиву слід віднести те, що громадяни по справжньому відчували себе повноцінною спільнотою об'єднаної Європи; відкриття кордонів значно скоротило час на здійснення подорожей. Активізувалася прикордонна торгівля між прикордонними регіонами Республіки Польщі та сусідніх країн-членів Європейського Союзу. Підвищився транзитний потенціал та інвестиційна привабливість держави. Відбулась активізація співпраці між правоохоронними органами, що вплинуло на зміцнення стану безпеки та боротьби із злочинністю. Разом з тим відбулась активізація транснаціональних злочинних угруповань, які замаються організацією незаконної міграції. Зменшилися пасажирські перевезення через пункти пропуску на кордоні з російською федерацією, республікою білорусь та Україною².

В умовах російської агресії зазначені негативні наслідки для України будуть мати зовсім інше значення. На сьогодні, пасажирський, транспортний та вантажний потоки на українсько-білоруській та українсько-російській ділянках відсутні. Тривалий час після завершення бойових дій зазначені ділянки державного кордону разом з поліцейськими заходами будуть охоронятися військовими методами із залученням сучасних інженерних споруд, технічних засобів, активного використання безпілотної авіації та мінних загороджень. Зазначені фактори повністю усувають негативні наслідки, що були характерними для Республіки Польща. Водночас можуть існувати інші виклики, що пов'язані з військовими загрозами національній безпеці України з боку російської федерації.

Досвід європейської інтеграції Болгарії свідчить про те, що: для забезпечення сталого розвитку важливо поєднувати швидкість змін

¹ Бочаров С. В. (2012). Вхідження Польщі до «Шенгенської зони» та його наслідки. *Історичні записки*. Вип. 33. С. 234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Istz_2012_33_36

² Там само. С. 235.

із можливістю адаптації до національних умов; активна участь у європейських безпекових та політичних проєктах допомагає витримати зовнішній тиск і зберегти стратегічний курс на євроінтеграцію, розвивати прагматичні добросусідські відносини з іншими державами; використання інструментів, наданих міжнародними організаціями відіграє ключову роль у впровадженні реформ і модернізації державного управління; корупція є вагомим стримуючим євроінтеграцію фактором, її неможливо вирішити виключно через зовнішній тиск, успішна боротьба з нею потребує посилення антикорупційних заходів та підвищення прозорості діяльності державних інституцій¹.

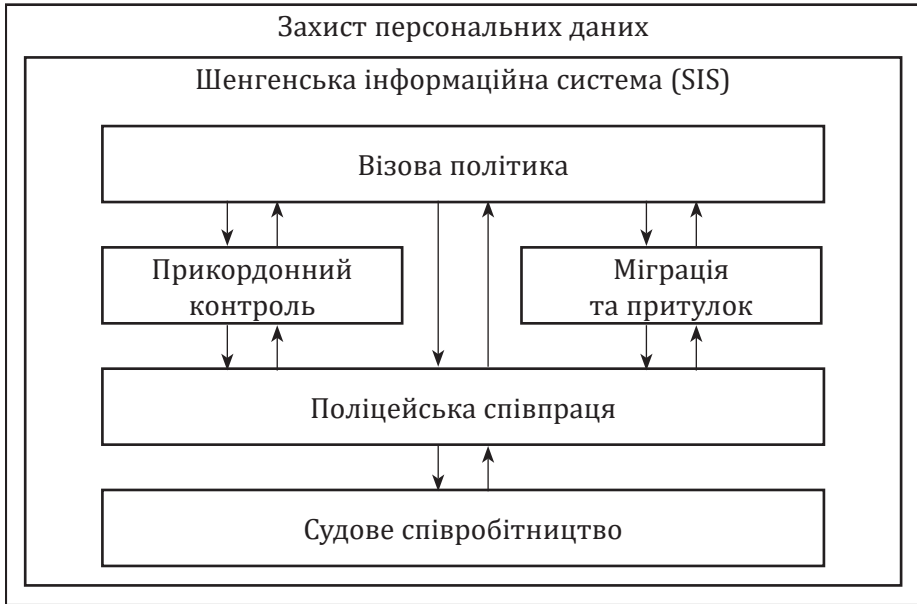
Під час приєднання Румунії до Шенгенської зони проблемою також були кризові явища в суспільстві на шляху подолання корупції в органах державної влади. Крім того, негативний вплив на євроінтеграційні процеси здійснювали неготовність політичних структур та економіки держави².

Слід зазначити, що Україна має створити повноцінну систему шенгенського управління, застосовувати Шенгенські правила в'їзду та виїзду на державному кордоні, який в перспективі має стати зовнішнім кордоном ЄС, навіть до того, як положення Шенгенського законодавства будуть застосовані в повному обсязі. Це вимагає включення до плану впровадження в Україні системи шенгенського управління наступних підсистем: прикордонний контроль (комплекс норм права, процедур щодо забезпечення пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та необхідна інфраструктура пунктів пропуску через державний кордон); візова політика (документальне підтвердження згоди держави на перебування на її території іноземної особи); міграція та притулок (система контролю, впорядкування міграційних процесів, профілактики та протидії незаконній міграції); поліцейська співпраця (співпраця суб'єктів інтегрованого управління державним кордоном України та відповідних інституцій

¹ Реформа державного управління (2024). Шлях Болгарії до Європейського Союзу: тривалість переговорного процесу та головні виклики. URL: <https://par.in.ua/information/publications/386-shliakh-bolharii-do-yevropeiskoho-soiuzu-tryvalist-perehovornoho-protsesu-ta-holovni-vyklyky>

² Бурдяк В. (2018). Успіхи Румунії на шляху європейської інтеграції. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей Чернівецького національного університету*. Т. 37-38. С. 274. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.256-263>

Європейського Союзу); судове співробітництво; Шенгенська інформаційна система (SIS); захист персональних даних, що показано на мал. 1.

Малюнок 1. Структура плану впровадження в Україні системи шенгенського управління (розроблено авторами)

Усі зазначені компоненти, що впроваджуються Україною мають відповідати стандартам Європейського Союзу та нормам Кодексу Шенгенських кордонів.

Приведення процедур прикордонного контролю до стандартів Європейського Союзу є ключовим компонентом *Acquis Schengen*, та є запорукою забезпечення належного контролю осіб та транспортних засобів, захисту національної та європейської безпеки, а також створення передумов для поступової ліквідації внутрішніх кордонів. Система шенгенського управління в Україні має базуватися на принципах: повної гармонізації з Кодексом Шенгенських кордонів; інтеграції в спільну систему управління кордонами Європейського Союзу; поступового розвитку співробітництва з агенцією FRONTEX як стратегічним партнером.

Впровадження в Україні єдиної візової політики держав-членів Європейського Союзу та Шенгенської зони потребує приведення процедур

обробки заяв, видачі віз та здійснення обміну інформацією відповідно до вимог *Acquis Schengen*. Це обумовлено: зобов'язаннями в рамках переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу (визначені в главі 24); необхідністю імплементації в Україні Візового кодексу Європейського Союзу (регламент (ЄС) № 810/2009) та приєднання України до інформаційних систем (зокрема, Візової інформаційної системи — *Visa Information System* та Шенгенської інформаційної системи — *Schengen Information System*).

Проведення зазначених заходів потребує подальшого розвитку консульської співпраці з третіми країнами, укладення угод щодо передачі та отримання заяв осіб на оформлення віз, виявлення зловживань, організації передачі даних про осіб, яким може бути відмовлено в оформленні віз, впровадження технологій біометричного підтвердження особистості, уніфікації та забезпечення прозорості процедур оформлення віз.

Політика держави у сфері міграції та притулку є невід'ємною частиною *Acquis Schengen* та управління простором свободи, безпеки та правосуддя. Україна має забезпечити відповідність національної політики вимогам Європейського Союзу щодо в'їзду, перебування, повернення та міжнародного захисту осіб, які тимчасово перебувають на її території.

Наступним ключовим інструментом для гарантування безпеки в Шенгенському просторі має бути плідна співпраця поліцейських органів України, держав-членів Європейського Союзу та Шенгенської зони. Вона має включати механізми запобігання, виявлення та розслідування транскордонних злочинів.

Невід'ємною складовою *Acquis Schengen* є судове співробітництво у кримінальних справах. Завдяки йому забезпечується взаємодія правоохоронних органів держав-членів Європейського Союзу та Шенгенської зони в боротьбі з транснаціональною злочинністю.

Всі зазначені складові системи шенгенського управління в Україні мають бути поступово забезпечені двома базовими платформами. Перша — Шенгенська інформаційна система (*Schengen Information System*). Друга — європейська політика та нормативно-правова база щодо захисту персональних даних.

Її впровадження разом з встановленням спеціалізованого програмного забезпечення потребує внесення змін до чинного зако-

нодавства України, організації навчання та стажування персоналу національних суб'єктів, розмежування доступу до даних. Разом з тим організація повноцінного використання Шенгенської інформаційної системи можливо лише у разі позитивного завершення всіх процедур вступу України до Європейського Союзу або приєднання її до Шенгенської зони.

Забезпечення захисту персональних даних є необхідною передумовою щодо доступу України до інформаційних систем Європейського Союзу. Позитивні результати перевірки експертами стану захисту персональних даних в Україні є невід'ємним елементом довіри в процесах обміну інформацією між державами-членами Європейського Союзу відповідно до регламенту (ЄС) 2018/1862, GDPR та директиви (ЄС) 2016/680.

Удосконалення процесів захисту персональних даних потребує дотримання повної інституційної, функціональної й фінансової незалежності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, приведення процедур перевірок, реагування на скарги та накладення санкцій у відповідність до нормативно-правових актів Європейського Союзу.

Окремим завданням кожного з розділів плану впровадження системи шенгенського управління має бути підтримання співробітництва з міжнародними організаціями в яких Україна бере членство, зокрема: Радою Європи, Міжнародною організацією кримінальної поліції (Інтерпол), Євразійською групою з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму, Міжнародною організацією з міграції, Всесвітньою митною організацією, Організацією Чорноморського економічного співробітництва, Дунайською комісією, Міжнародною комісією по захисту ріки Дунай Конвенції про співробітництво по охороні та сталому використанню ріки Дунай, Міжнародною організацією цивільної авіації, Європейською організацією з безпеки аеронавігації, Європейської конференції цивільної авіації, Світовою асоціацією автомобільних магістралей, Міжнародною морською організацією, Комісією Конвенції про захист Чорного моря від забруднення та відповідними інституціями Європейського Союзу.

IV. ВИСНОВКИ

Імплементация в Україні системи шенгенського управління потребує залучення представників профільних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та експертного середовища. Для визначення стратегічного бачення, основних принципів, цілей, інституційних механізмів має бути затверджена Рамкова основа Шенгенського плану дій для України.

Крім того, доцільно організовувати роботу міжвідомчих експертних робочих груп за сферами регулювання *Acquis Schengen* (прикордонний контроль, візова політика, міграція та притулок, поліцейська співпраця, судове співробітництво, Шенгенська інформаційна система, захист персональних даних), із обов'язковим залученням експертів від інституцій Європейського Союзу.

Напрямом подальших досліджень може бути розробка методики оцінки якості реалізації заходів поступового впровадження в Україні.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бочаров С. В. (2012). Входження Польщі до «Шенгенської зони» та його наслідки. *Історичні записки*. Вип. 33. С. 233–237. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Istz_2012_33_36
2. Бурдяк В. (2018). Успіхи Румунії на шляху європейської інтеграції. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей Чернівецького національного університету*. Т. 37–38. С. 273–281. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.256-263>
3. Комар Н. В. (2017). Процес візової лібералізації між Україною та країнами ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. Вип. 14. Ч. 1. С. 142–145. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_1_2017ua/30.pdf
4. Костюченко Я. М. (2019). Лібералізація візового режиму відповідно до вимог Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. № 38. С. 184–187. URL: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.38.43>
5. Мота А. Ф. (2017). Прикордонний контроль та його значення в протидії нелегальній міграції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. № 861. С. 304–311. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/law2017.861.304>
6. Мушак Н. Б. (2014). Шенгенські *acquis* та Україна. *Віче*. № 22. С. 3–9. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4455/>
7. Мушак Н. Б. (2017). Правові основи співпраці України з державами — учасницями Шенгенського простору. *Часопис Київського університету права*. № 2. С. 279–282. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2017_2_65
8. Олійник Н. М. (2004). Шенгенська угода і розвиток шенгенського співробітництва в Європейському Союзі. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. № 3. С. 231–235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2004_3_41
9. Пенкьова К. (2020). Лісабонська угода (договір про реформування Європейського Союзу). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослід-

- ницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf>
10. Представництво України при ЄС (2020). Безвізовий діалог Україна-ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/dialog-u-sferi-yusticiyi-svobodi-ta-bezpeki/pro-rozvitok-bezvizovogo-dialogu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
  11. Реформа державного управління (2024). Шлях Болгарії до Європейського Союзу: тривалість переговорного процесу та головні виклики. URL: <https://par.in.ua/information/publications/386-shliakh-bolharii-do-yevropeiskoho-soiuzu-tryvalist-perehovornoho-protsesu-ta-holovni-vyklyky>
  12. Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:ai0022&frontOfficeSuffix=%2F>
  13. Lytvyn M. M. (2013). Integrated Border Management. Kyiv: Dorado-Print. 452 p.

REFERENCES

1. Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:ai0022&frontOfficeSuffix=%2F>
2. Bocharov S. V. (2012). Vkhodzhennya Polshchi do «Shenhenskoyi zony» ta yoho naslidky [Poland's Entry into the "Schengen Zone" and Its Consequences]. *Historical Notes*. Vol. 33. pp. 233–237. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Istz_2012_33_36 [in Ukrainian].
3. Burdiak V. (2018). Uspikhy Rumuniyi na shlyakhu yevropeyskoyi intehtratsiyi [Romania's Successes on the Path of European Integration]. *Historical and Political Problems of the Modern World: Collection of Scientific Articles of Chernivtsi National University*. Vol. 37–38. pp. 273–281. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.256-263> [in Ukrainian].
4. Komar N. V. (2017). Protse vizovoyi liberalizatsiyi mizh Ukrayinoyu ta krayinamy YeS [The process of visa liberalization between Ukraine and EU countries]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "International Economic Relations and World Economy"*. Vol. 14(1). pp. 142–145. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_1_2017ua/30.pdf [in Ukrainian].
5. Kostyuchenko Ya. M. (2019). Liberalizatsiya vizovoho rezhymu vidpovidno do vymoh Yevropeyskoho Soyuzu [Visa liberalization in accordance with the requirements of the European Union]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*. No. 38. pp. 184–187. URL: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.38.43> [in Ukrainian].
6. Lytvyn M. M. (2013). Integrated Border Management. Kyiv: Dorado-Print. 452 p.
7. Mota A. F. (2017). Prykordonnnyy kontrol ta yoho znachennya v protydyi nelehalnyi mihratsiyi [Border control and its importance in combating illegal migration]. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Legal Sciences*. No. 861. pp. 304–311. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/law2017.861.304> [in Ukrainian].
8. Mushak N. B. (2014). Shenhenskiy acquis ta Ukrayina [Acquis Schengen and Ukraine]. *Viche*. No. 22. pp. 3–9. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4455/> [in Ukrainian].
9. Mushak N. B. (2017). Pravovi osnovy spivpratsi Ukrayiny z derzhavamy — uchasyntsyamy Shenhenskoho prostoru [Legal foundations of cooperation of Ukraine with the states participating in the Schengen area]. *Law Review of Kyiv University of Law*. No. 2. pp. 279–282. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2017_2_65 [in Ukrainian].
10. Oliynyk N. M. (2004). Shenhenska uhoda i rozvytok shenhenskoho spivrobitnytstva v Yevropeyskomu Soyuzi [The Schengen Agreement and the Development of Schengen

Cooperation in the European Union]. *Bulletin of the Khmelnytskyi Institute of Regional Management and Law*. No. 3. pp. 231–235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2004_3_41 [in Ukrainian].

11. Penkova K. (2020). Lisbon Agreement (Treaty on the Reform of the European Union). Information note prepared by the European Information and Research Center at the request of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf> [in Ukrainian].
12. Public Administration Reform (2024). Bulgaria's Path to the European Union: Duration of the Negotiation Process and Main Challenges. URL: <https://par.in.ua/information/publications/386-shliakh-bolharii-do-yevropeiskoho-soiuzu-tryvalist-perehovorno-ho-protsesu-ta-holovni-vyklyky> [in Ukrainian].
13. Representation of Ukraine to the EU (2020). Visa-free dialogue between Ukraine — EU. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/dialog-u-sferi-yustyciyi-svobodi-ta-bezpeki/pro-rozvitok-bezvizovogo-dialogu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> [in Ukrainian].